

MIKKELIN SEURAKUNTAYHTYMÄN
YMPÄRISTÖOHJELMA
2007

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. SEURAKUNTIEN YMPÄRISTÖPOLITIikka	3
3. YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI	4
4. TOIMINTA JA TALOUS	4
5. YMPÄRISTÖKASVATUS	4
6. JÄTEHUOLTO	5
7. SIIVOUS	6
8. KIINTEISTÖNHOITO	6
9. KEITTIÖT JA RUOKALAT	7
10. TOIMISTOTYÖ	7
11. HAUTAUSMAAT JA VIHHERALUEET	8
12. LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET	8
13. METSÄNHOITO	9
14. LIIKENNE	9

1. JOHDANTO

Mikkelin seurakuntayhtymään kuuluvat Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta, Mikkelin maaseurakunta, Anttolan seurakunta ja vuoden 2007 alusta Haukivuoren seurakunta.

Mikkelin seurakuntayhtymä hakee toista kertaa Kirkon ympäristödiplomia. Ensimmäinen ympäristödiplomi on myönnetty 16.12.2003.

Tässä Mikkelin seurakuntayhtymän ympäristöohjelmassa kuvataan konkreettiset ympäristönsuojelun toimenpiteet, joiden toteuttamiseen kaikki yhtymän seurakunnat sitoutuvat.

2. SEURAKUNTIEN YMPÄRISTÖPOLITIikka

Evangelisluterilaisen kirkon tunnustuksen mukaan seurakunta on siellä, missä evankeliumia puhtaasti julistetaan ja sakramentit evankeliumin mukaisesti jaetaan. Jumalan sana ja sen julistaminen tekee seurakunnasta kristillisen seurakunnan sakramenttien jakamisen ohella. Sanan julistaminen on sekä puhetta että tekoja, se on Jumalan sanan mukaista elämää maailmassa.

Seurakuntien toiminta luonnon ja ympäristön suojelemisessa perustuu "sanan viran" hoitamiseen maailmassa. Lähtökohtana on luomisen teologia. Sanallaan Jumala loi maailman ja kaiken mitä siinä on. Hän asetti ihmisen viljelemään ja varjelemaan luomakuntaansa. Kun seurakunta asettaa toiminnalleen luonnon- ja ympäristönsuojeluun liittyviä tavoitteita, se hoitaa luomiseen perustuvaa tehtäväänsä maailmassa.

Toisena teologisena lähtökohtana luomisen rinnalla on lunastuksen todellisuus. Jumala lähetti Poikansa maailmaan. Johanneksen evankeliumi ilmaisee asian sanomalla: "Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme." Asetettaessa tavoitteita seurakunnan toiminnalle maailmassa lähtökohtana on Jumalan Pojan tapa elää maailmassa sairaiden ja sorrettujen rinnalla. Seurakuntien ympäristöpoliittisten tavoitteiden taustalla on Kristuksen esimerkin velvoittamana koko luomakuntaa kattavan oikeudenmukaisuuden vaatimus.

Toimiessaan yhteiskunnassa seurakunnan ympäristöohjelman minimitason lähtökohtana on niiden lakien ja määräysten noudattaminen, jotka yhteiskunta on näissä asioissa säätänyt. Lisäksi seurakunnan tehtävä vastuullisena viljelijänä sekä rakkauden ja oikeudenmukaisuuden lähettiläänä velvoittaa jatkuvaan parempien toimintatapojen etsimiseen ja kehittämiseen. Ympäristöpoliittiset tavoitteet ja päämäärät pyrkivät edistämään ihmisten tasavertaisia elinolosuhteita kaikkialla maailmassa. Ne ottavat huomioon myös tulevien sukupolvien oikeuden ihmisarvon mukaiseen elämään. Tässä tarkoituksessa on käytännön toimenpitein vaikutettava ainakin seuraavilla alueilla:

- veden- ja energiankäytöstä aiheutuvien ympäristöhaittojen pienentämiseen
- jätteiden muodostumisen vähentämiseen ja syntyvien jätteiden lajittelun tehostamiseen
- kiinteistöjen hoidosta aiheutuvien ympäristöhaittojen pienentämiseen
- metsänhoitoon ympäristönäkökohtia kunnioittaen
- ympäristö- ja eettiset näkökohdat huomioivaan hankintaan
- seurakunnan henkilöstön ympäristömyönteisten asenteiden kehittämiseen
- luonnon- ja ympäristönsuojelun sisällyttämiseen kaikkeen seurakunnan julistus- ja kasvatustyöhön

3. YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI

Mikkelin seurakuntayhtymän ympäristöohjelman tavoitteena on kehittää seurakuntayhtymän toimintaa ympäristön kannalta jatkuvasti paremmaksi sekä saavuttaa Kirkon ympäristödiplomissa asetetut vaatimukset. Tavoitteet on asetettu Mikkelin seurakuntayhtymässä ja Haukivuoren seurakunnassa tehdyissä ympäristökatselmuksissa havaittujen puutteiden perusteella. Tavoitteiden toteuttamisaikataulu sekä vastuuhenkilöt on esitetty tässä ohjelmassa. Tavoitteiden toteuttamista on jaettu useammalle vuodelle. Ympäristötoimikunta seuraa tavoitteiden toteutumista tekemällä väliarviointia kokouksissaan ja raportoimalla siitä vuosittain toimintakertomuksessaan.

Henkilökunnalle tiedotetaan uuden ympäristöohjelman merkityksestä ja sen tavoitteista sekä annetaan koulutusta ympäristöasioista. Vuonna 2007 koulutuksen kohteena ovat luottamushenkilöt, uudet työntekijät sekä ne työntekijät, jotka eivät ole koskaan olleet ympäristökoulutuksessa. Vuonna 2007 koulutuksen painopiste on paperinkulutuksen vähentämisessä. Vuosina 2008 - 2010 koulutuksessa painotetaan sähkön-, veden- ja energiankulutuksen vähentämistä.

4. TOIMINTA JA TALOUS

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2006 – 2008 ympäristöasiat on mainittu yhtenä toiminnan painopisteenä. Ympäristötavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.

Mikkelin seurakuntayhtymällä on hankintasääntö, jossa on otettu huomioon ympäristönäkökohdat. Tarjouksia pyydetessä pyydetään selvitys myös kyseisen tuotteen tai palvelun ympäristövaikutuksista sekä toimittajan ympäristöohjelmasta.

Seurakuntayhtymän varojen sijoittamisessa on huomioitu eettiset arvot. Verotuloista ohjataan vuosittain 2,3 % kansainväliseen diakoniaan ja lähetystyötön. Lisäksi budjettivaroilla on tuettu Venäjän Karjalassa asuvia sekä Aasian tsunamin ja Pakistanin maanjäristyksen uhreja.

5. YMPÄRISTÖKASVATUS

Raamatun alkulehdillä ihminen asetetaan viljelemään ja varjelemaan maata. Mikkelin seurakuntien ympäristötyö ei halua kuitenkaan korostaa ihmisen erityisasemaa, vaan koko luomakunnan yhteistä riippuvuutta elämän ehdoista.

Tärkeimmäksi tavoitteeksi ympäristötyössä on asetettu ympäristömyönteisyyden edistäminen. Seurakunnat osallistuvat ympäristönsuojelusta käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun aktiivisesti. Seurakuntalehti Kahtamoisessa julkaistaan ympäristökasvatusta tukevaa aineistoa. Seurakunnissa vietettävän luomakunnan sunnuntain lisäksi ympäristöasia on muutoinkin esillä vuotuisessa jumalanpalveluselämässä. Erityisesti seurakunnat painottavat kristilliseen maailmankatsomukseen perustuvia eettisiä näkökohtia.

Seurakunnat edistävät kokonaisvaltaisesti omalla esimerkillään ja toiminnallaan ympäristöystävällisten asenteiden vahvistumista.

Toimenpiteet

- Seurakuntayhtymä tiedottaa tiloissaan toimiville ryhmille ympäristöasioihin (jätehuolto, energian- ja veden käyttö, ilmastointi) liittyvistä käytännöistä. Ympäristökasvatustyöryhmä on laatinut tiedotteen, jonka ohjeita tilojen käyttäjien tulee noudattaa.
- Ympäristöasioita pidetään esillä kaikessa seurakunnan toiminnassa. Tätä työtä helpottamaan ympäristökasvatustyöryhmä on tuottanut rippikouluoppitunteja, kerhoillan ja Eko ABC:n työntekijöiden käytettäväksi.
- Ympäristöystävällisten asenteiden lisääminen, sitouttaminen ja koulutus aloitetaan henkilöstöstä. Erityiskohteena ovat uudet työntekijät ja isoiskoulutuksessa olevat nuoret.
- Vuonna 2007 koulutuksen painopiste on paperinkulutuksen vähentämisessä. Vuosina 2008 -2010 koulutuksessa painotetaan sähkön-, veden- ja energiankulutuksen vähentämistä.
- Ympäristövastuuseen kasvatetaan käytännön toiminnan kautta. Ympäristökasvatuksen pääpainopiste on rippikoulu- ja lapsityössä sekä hautausmaiden hoidossa.

6. JÄTEHUOLTO

Syntyvän jätteen määrää pyritään vähentää välttämällä turhia hankintoja ja ylipakattuja tuotteita sekä käyttämällä suurpakkauksia. Jätehuoltosuunnitelman päivytyksen jälkeen jätelajittelua kehitetään tarpeen mukaan.

Kynttilämuovijäte lajitellaan käsin energiajätteeksi. Sen määrä on vähentynyt 15,7 % vuodesta 2004 vuoteen 2005. Tiedottamista vaihtoehtoisista, vähemmän jätettä tuottavista kynttilöistä ja muistelutavoista jatketaan.

Toimenpiteet

- Jätehuoltosuunnitelma päivitetään vuoden 2007 loppuun mennessä, josta vastaa Pertti Nurminen. Samalla tarkistetaan, että jäteastioilla on sopivat tyhjennysvälit.
- Päivitetyn jätehuoltosuunnitelman pohjalta päivitetään jätteiden lajitteluohjeet, josta vastaa Mari Ylönen. Kaikille kiinteistöille jaetaan päivitetty lajitteluohjeet.
- Vuoden 2007 alusta ongelmajätteiden määrästä ja laadusta aletaan pitää kirjaa, jota varten Jaana Nyström tekee kirjanpitolomakkeen.
- Vuoden 2007 aikana laaditaan kirjalliset ohjeet ongelmajätteiden käsittelystä. Ohjeiden laadinnasta vastaa Jaana Nyström.

- Mikkelin kaupungin ympäristönsuojelumääräysten mukaan ilman hälytinlaitteistoa olevat öljynerotuskaivot tulee tarkastaa vähintään neljä kertaa vuodessa ja erotinlaitteistojen tarkastuksista ja tyhjennyksistä on pidettävä kirjaa. Jaana Nyström tekee öljynerotuskaivon tyhjennyksiä ja tarkastuksia varten kirjanpitolomakkeen vuoden 2007 loppuun mennessä.

7. SIIVOUS

Tavoitteena on kaikkien Mikkelin seurakuntayhtymän kiinteistöiden siivouskäytäntöjen yhtenäistäminen. Vaikka käytössä on ollut paljon ympäristömerkittyjä pesuaineita, on joillain kiinteistöillä ollut käytössä turhan voimakkaita pesuaineita. Uudella pesuaineiden hankintaohjeella karsitaan nämä aineet pois käytöstä, jolloin siivous tulee entistä ympäristöystävällisemmäksi.

Siivousaineet hankitaan mahdollisimman isoissa pakkauksissa. Myös kertakäyttö- ja yksittäispakattuja tuotteita vältetään. Lisäksi käytetään tiivisteitä, mikäli mahdollista. Näin ehkäistään jätteen syntyä.

Toimenpiteet

- Kaikkien kiinteistöiden pesuaineiden käyttöturvallisuustiedotteet päivitetään vuoden 2006 loppuun mennessä. Tiedotteiden päivittämistä valvoo Marja-Leena Hokkanen.
- Käytettävistä pesuaineista laaditaan hankintaohje. Pesuaineiden hankintaohje tehdään vuoden 2006 loppuun mennessä ja vuonna 2008 tarkistetaan, että kaikilla kiinteistöillä on käytössä ohjeen mukaisia pesuaineita. Näistä toimista vastaa Marja-Leena Hokkanen.
- Vuoden 2008 loppuun mennessä selvitetään voidaanko kankaisia pyyherullia ottaa käyttöön muuallakin kuin Susiniemessä. Tästä vastaa Marja-Leena Hokkanen.
- Siivoojat, joilla ei ole hygieniapassia koulutetaan vuoden 2008 loppuun mennessä.

8. KIINTEISTÖNHOITO

Mikkelin seurakuntayhtymässä sähkön-, lämmön- ja vedenkulutusta seurataan Kulti-tietokoneohjelman avulla. Kulutuksesta tehdään vuosittain yhteenveto. Useilla kiinteistöillä kulutukset ovat laskeneet. Esimerkiksi Tuomiokirkossa niin lämmön, sähkön kuin vedenkin kulutus on vähentynyt koko ajan vuodesta 2003 vuoteen 2005. Joillain kiinteistöillä energiankulutus kuitenkin kasvaa. Lämmönkulutus on noussut muutamilla kiinteistöillä selkeästi ja sähkönkulutus kasvaa joillain kiinteistöillä (esim. seurakuntakeskuksessa) tasaisesti vuodesta toiseen. Jatkossa energiankulutusta pyritään vähentämään laatimalla energiansäästöohjeet työntekijöille.

Mikkelin seurakuntayhtymä käyttää Ekosähköä (Norppasähkö). Ympäristönäkökohdat otetaan huomioon jatkossakin sähköä kilpailutettaessa.

Toimenpiteet

- Energiavastaava nimetään vuonna 2006. Alustavasti energiavastaavaksi on esitetty Pekka Tolvasta.
- Sähkön kilpailutus tehdään vuoden 2007 aikana. Kilpailutuksessa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat ja siitä vastaa Hannu Murtonen.
- Seurakuntayhtymän tärkeimmissä rakennuksissa (mm. kirkot, seurakuntatalot) suoritetaan energiakatselmus vuoden 2008 loppuun mennessä. Samassa yhteydessä selvitetään kiinteistöjen käyttötarve.

9. KEITTIÖT JA RUOKALAT

Keittiöiden toiminnassa pyritään pitämään saavutettu taso luomu- ja lähiruokien käytössä sekä lisäämään niiden käyttöä mahdollisuuksien mukaan. Kirkkokahveilla tarjotaan Reilun kaupan kahvia. Lisäksi käytössä on myös muita Reilun kaupan tuotteita. Emännät ovat järjestäneet myös Reilun kaupan tapahtumia, joissa henkilökuntaa on tutustutettu Reilun kaupan tuotteisiin. Myös Haukivuoren seurakunnassa otetaan käyttöön Reilun kaupan tuotteita.

Jätehuoltosuunnitelman päivityksen jälkeen tarkistetaan jätteiden lajitteluohjeet ja ne jaetaan kaikkiin keittiöihin.

Toimenpiteet

- Keittiöissä siirrytään käyttämään ympäristömerkittyä käsitiskiainetta vuonna 2006.
- Haukivuoren seurakunnassa siirrytään käyttämään Reilun kaupan kahvia vuoden 2007 aikana.

10. TOIMISTOTYÖ

Seurakuntayhtymässä lajitellaan paperit keräyspaperiin ja tietosuojapaperiin. Paperin kulutus on vähentynyt 16,5 % ja sitä pyritään vähentämään edelleen.

Toimistoihin laaditaan energiansäästöohjeet ja työntekijöille annetaan koulutusta, jotta toimistojen energiankulutusta saadaan vähennettyä.

Toimenpiteet

- Työntekijöille annetaan toimistojen energiansäästöohjeet vuoden 2006 loppuun mennessä. Tästä vastaavat Marjo Murtonen ja Tuula Randelin.

- Vuoteen 2008 mennessä tehdään selvitys turhan valaistuksen vähentämisestä, josta vastaa Pertti Nurminen.

11. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Hautausmailla ei ole ollut kirjallisia hoito-ohjeita. Kuitenkin osia hautausmaista hoidetaan jo kevennetysti ja hoito-ohjeita laadittaessa selvitetään onko luonnon monimuotoisuutta mahdollista lisätä hautausmailla.

Kasvinsuojeluaineiden käyttö on vähäistä, sillä kasvit valitaan taudinkestävistä lajeista ja lisäksi käytetään aluskatteita. Vuodesta 2007 alkaen ei enää istuteta härmälle altista ruusubegoniaa. Kasteluveden käyttöä on vähennetty sijoittamalla kukkatilat maanpinnan alapuolelle. Sadettajia ei ole käytössä.

Sankarihaudoilla käytetään lasisia kynttilälyhtyjä. Seurakuntalaisille on tiedotettu muovisista hautakynttilöistä muodostuvasta jäteongelmasta ja vähemmän jätettä tuottavista vaihtoehdoista. Omaiset ovatkin siirtyneet käyttämään enenevässä määrin kiinteitä ja lasisia hautalyhtyjä.

Harjun hautausmaan kiviaita on kunnostettu vuosina 2005 - 2006. Harjun hautausmaa alue liitettiin kaupungin viemäriverkkoon vuonna 2006.

Rouhialan hautausmaa ja osa Kirkonmäen hautausmaasta sijaitsevat pohjavesialueella. Etenkin näillä hautausmailla tulee olla huolellinen, ettei vaarallisia kemikaaleja pääse maaperään ja pohjaveteen.

Toimenpiteet

- Harjun hautausmaan polttoainevaraston oveen hankitaan palavan nesteiden varoitusmerkki ja imeytysainetta varastoon vuoden 2006 aikana. Vastuhenkilö on Jaana Nyström.
- Hautausmaiden ja viheralueiden kirjalliset hoito-ohjeet laaditaan vuoden 2007 aikana. Hoito-ohjeissa otetaan ympäristönäkökohdat huomioon. Ohjeiden laatimisesta vastaa Virpi Kiviniemi.
- Vuonna 2007 ruohonleikkureihin otetaan koekäyttöön biobensaa. Tästä vastaa Jaana Nyström.
- Haukivuoren seurakunnan hautausmaan jätehuoltoa tehostetaan ja järjestetään vastaamaan kunnan jätehuoltomääräyksiä vuoden 2007 loppuun mennessä. Tästä vastaa Antero Frilander.

12. LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET

Susiniemen leirikeskus on valmistunut 2004 ja sen rakentamisessa on otettu ympäristönäkökohdat huomioon. Susiniemeen on suunnitteilla luontopolku, joka valmistuu kesäksi 2007. Samalla päivitetään kaupungin aikoinaan tekemä luontokartoitus. Susiniemeä rakennettaessa säästettiin pihapiirissä olevat suuret siirtolohkareet ja massiivinen kallio, jossa näkyy selvästi jääkauden

aikaiset jään liikkumisjäljet.

Linkkilä, Siitarila eikä Anttolan rantasauna kuulu vesijohtoverkon piiriin. Niiden jätevesijärjestelmien on täytettävä jätevesiasetuksen määräykset vuoteen 2014 mennessä. Haukivuoren seurakunnan leirikeskus on liitetty vesijohtoverkkoon.

Toimenpiteet

- Linkkilän, Siitarilan ja Anttolan rantasaunan jätevesihuollosta täytetään jätevesiselvitys vuoden 2006 loppuun mennessä, josta vastaa Pertti Nurminen.

13. METSÄNHOITO

Mikkelin seurakuntayhtymän metsät on sertifioitu PEFC:n (Pan-European Forest Certification System) mukaisesti. Lisäksi metsissä on lopetettu kesäaikaiset hakkuut. Näitä käytäntöjä tullaan toteuttamaan myös Haukivuoren seurakunnan metsissä.

Seurakuntayhtymällä on metsämaata 1230 ha, josta on suojeltu 104,3 ha. Suojelualueita on yhteensä kolme ja uusia alueita on selvityksen alla.

Toimenpiteet

- Haukivuoren seurakunnan metsät sertifioidaan vuoteen 2010 mennessä. Sertifioinnin toteuttamisesta vastaa Matti Karjalainen.

14. LIIKENNE

Sisäiset tavarantoimitukset pyritään suorittamaan mahdollisimman vähäisellä ajolla. Suntioiden hoitavat sisäisiä kuljetuksia liikkeessään toimipisteiden välillä. Susiniemen leirikeskukseen kuljetetaan kaikki keskitetysti.

Henkilökunnan työmatkapyöräilyä on tuettu järjestämällä kaikkiin toimipaikkoihin suihkut ja pukuhuoneet. Lisäksi työntekijöiden käyttöön on varattu yhteisiä polkupyöriä työpäivän sisäisiin matkoihin ja uuden pyörän hankkimista Rouhialan hautausmaalle on harkittu. Autoton päivä – tapahtumaan osallistutaan vuosittain.

Toimenpiteet

- Seurakuntayhtymän työkoneissa otetaan käyttöön polttoaineen seuranta vuoden 2007 aikana. Seurannan toteuttamisesta vastaa Jaana Nyström.